

Saluföring och bevarande av äldre frömaterial

Matti Leino inledde med att visa på att vi idag har mer att välja på i sortlistan än vad som fanns innan EU-inträdet. Så det är egentligen ingen brist på sorter. Men en fråga som man kan ställa är hur utsädeslagstiftningen påverkar bevarandet av de sorter som kommit fram i till exempel fröuppropet.

Seminariet ägnades åt utsädeslagstiftningen även om växtförädlarrätten också kom upp på bordet. Växtförädlarrätten är inget som hindrar bevarande av de sorter som ingår i det nationella programmet. Växtförädlarrätten är ett upphovsrättsligt skydd för ny växtsort som en växtförädlare kan få. Denna rätt kan gälla upp till 25 år (30 år för potatis och vedartade växter).

Eva Dahlberg redogjorde för den lagstiftning som omfattar utsäde. Det är viktigt att komma ihåg att lagstiftningen finns till för att kvalitetssäkra utsädet. Svensk utsädeslagstiftning baseras idag på EU-direktiv. Själva lagstiftningen skiljer sig dock inte mycket från den som fanns innan EU-inträdet. Lagstiftningen gäller arter inom lantbruks- och köksväxtområdet som finns uppräknade. Arter som inte finns med i lagstiftningen omfattas inte av några krav.

Med saluföring menas enligt utsädesförordningen "Saluföring av utsäde definieras som sådan överlåtelse av utsäde, lagerhållning av utsäde för försäljning och utbudande av utsäde till försäljning som sker yrkesmässigt". Sorten måste vara godkänd, utsädesodlaren ska vara godkänd och kvaliteten på utsädet ska vara godkänt. Utsädet ska vara friskt och grobarheten fastställt till en viss miniminivå samt en del andra kvalitetskrav. För att en sort ska vara godkänd ska den finnas på en sortlista. För att hamna där måste det finnas en ansvarig upprätthållare (förädlare, företag eller organisation). Sorten måste också vara DUS-provad vilket innebär att särskiljbarhet, enhetlighet och stabilitet har undersökts och godkänts. Den som köper utsäde av en viss sort får härmed en garanti på att det är samma sort varje gång. För försäljning ska också sorten vara förpackad och märkt enligt vissa regler. DUS-provningen står för den högsta kostnaden i detta. I dagsläget finns 30-40 000 sorter av lantbrukväxter och lika många sorter av köksväxter på den Europeiska sortlistan. Läs mer om lagstiftningen på Jordbruksverkets hemsida (<http://www.sjv.se/arnesomraden/vaxtmiljovatten/utsade.4.7502f61001ea08a0c7fff24422.html>).

Bevarandesorter måste på något sätt in i lagstiftningen och det pågår just nu ett intensivt arbete i EG-kommissionen för att se vilka undantag som ska gälla för dessa sorter. Man diskuterar samtidigt Amatörsorter (vilket endast omfattar köksväxter) och något man kallar Seed mixtures (motsvarar närmast ängsfröblandningar eller blandningar för att återskapa hedmarker, vanligt i Storbritannien och Tyskland).

Bevarandesort omfattar lantsorter och sorter som hotas av utrotning. Sorten får inte vara på sortlistan nu och den ska vara naturligt anpassade till lokala och regionala förutsättningar eller ha odlats traditionellt. För att få komma på sortlistan som bevarandesort (som är förutsättning för saluföring) måste en myndighet godkänna sorten. Den ska dock inte behöva genomgå DUS-provning och man kan ta hänsyn till icke-officiella försök. Sorten ska vid försäljning vara sjukdomsfri och uppnå en godkänd grobarhet. Även bevarandesorten måste ha en ansvarig upprätthållare.

Det som diskuteras inom Kommissionen nu är bland annat hur stor en region kan vara. Syftet att dela in i regioner är ju att sorter ska uppföras och säljas i sin "rätta miljö". Detta diskuterades även under seminariet. Den lokala traditionen är ju en del man vill bevara med detta och då bör ju också utsäde produceras inom en viss region. Att begränsa försäljning av frö till en viss region skulle dock möjligen kunna strida mot det internationella fördraget om växtgenetiska resurser genom att begränsa möjligheten till att få ut vinst av den lokala sorten. En nackdel med små regioner är att det blir administrativt mycket krångligare. Något man också måste ta ställning till är om NGB-förökat material kan bli godkänt. Vid uppförning av genbanksmaterial sker ju inte uppförningen med automatik i ursprungsregionen. Snarare sker den mest i Skåne.

En av farhågorna man tidigare talat om när det gäller bevarandesorter är om det verkligen är en sådan sort eller en kommersiell sort under annat namn. Här blir det viktigt att det finns någon form av identifiering om man ska göra undantag från DUS. I stort så bestäms kriterierna av nationen inom vissa ramar. Kriterier diskuteras i EU och det är då morfologiska kriterier som avses. Inom gruppen kom frågan upp om olika biokemiska analyser skulle kunna vara användbart men det kommer inte att godkännas inom EU eftersom det inte godkänns för vanliga sorter idag. I vilken mån NGBs system för kriterier att skilja sorter åt är OK kommer att behöva diskuteras vidare. Hur stora kvantiteter som får säljas i en förpackning blir upp till varje nation.

En fråga som kom upp i gruppen men som inte diskuterats inom EU är om man vill hålla sorter i evolution. Det vill säga att låta sorterna utvecklas efter den miljö de befinner sig i (on-farm conservation). Detta blir snarare en fråga för POM att ta tag i än något som går att lösa inom utsädeslagstifningen.

En slutsats av mötet är att detta är frågor som i högsta grad påverkar POMs projekt och att vidare information till / utbildning av aktörerna är önskvärt.

Mångfaldskonferensen 2005:

Arbetsgrupp: Mat kring Siljan - lokalproducerat i dag och imorgon

Deltagare:

Inglill Juhlin	Jordbruksverket
Carin Andersson	Jämtlands läns museum
Gun-Marie Johansson	Hushållningssällskapet Umeå
Klockar Per Sandberg	Hotell Klockargården
Rune Andersson	SLU, Mat 21, HagmarksMISTRA
Lars Erlman	Åkerblads Hotell
Anders Bjernulf	Siljans Turism
Lars Backlund	LRF Leksand
Patrik Andersson	Siljans Chark
Gunnar Eriksson	Siljans Chark
Pär Magnusson	RältaGården
Gunnar Olsson	LRF-Dalarna
Anders Munters	SNF-Dalarna
Lillian Lundin	SNF-Dalarna
Maj-Lis Burtus	Mat runt Siljan
Anna-Maja Roos	Sörbygge Betesförening
Jakob Ebner	Länsstyrelsen Dalarna, sekreterare
Hans Lillpers	Länsstyrelsen Dalarna, moderator

Siljan Turism – därför behövs lokalproducerad mat

Besöksnäringen är viktig för Dalarna. Siljansregionen har årligen 1,3 miljoner besökare och omsätter nästan 2 miljarder kronor varje år.

Turism i Siljansbygden:

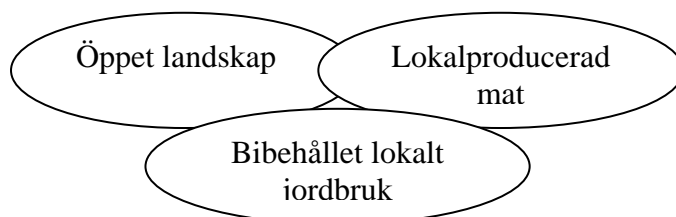
- Sveriges 4:e största turistdestination
- "Störst på landet" (efter storstäderna)
- 41 % barnfamiljer
- 41 % par utan medföljande barn
- 86 % åker bil
- 40 % återvänder minst 8 gånger

Detta vill besökaren ha:

- Tradition
- Trygghet
- Siljan
- Kvalitet
- "Lugn och ro"

Besöksnäringen lever i hög grad på det öppna vackra landskapet med sina traditioner och en hög servicenivå. Det finns tendenser att "Dalabilden" håller på att försvinna och landskapet växer igen. För att bevara och vårda bilden av Dalarna måste vi arbeta utifrån en helhetssyn som inkluderar lokalproducerad mat, det öppna landskapet och ett bibehållet lokalt jordbruk.

Helheten

Dalabilden

Siljans Chark -möjligheter och hinder för den lokala maten

Siljans Chark är ett lokalt slakteri- och förädlingsföretag som satsar på lokala råvaror och hög produktkvalitet. Företaget är en viktig lokal arbetsgivare. Den nybyggda slaktanläggningen har kapacitet för fler slaktdjur men tillgången till slaktdjur minskar snarare än ökar.

I försäljningsledet är problemet inte den enskilde handlaren utan kedjornas egna varumärken som pressar priserna och gör livsmedlen anonyma.

Marknad 2005

- Lågprisprodukternas betydelse ökar i branschen snabbare än befarat.
- EMV inom lågpris ökar i betydelse mer och snabbare än befarat.
- Samtliga stora aktörer, ICA, Coop och Axfood har prissänkt sitt sortiment generellt och pressar leverantörerna.
- Stor färdriktningsförändring har skett i branschen snabbare än vad branschen befarat.
- För att komma in på marknaden gäller enbart extrapriser och rabatter, om man inte har en utvecklad affärsidé.

Framtiden:

UnitedMinds – undersökning 2004

- Försök inte:
 - ändra det som är viktigt för konsumenten.
 - låtsas som att någon handlar för att vara snäll.
 - skylla på priset.
- Nytt fokus:
 - Samarbete med Lokalproducenter, Kommun, Butiker, Restauranger o.s.v..
 - Driv svenska spjutspetsprodukter som är smakbärare.
 - Utveckla potentialen i "lokalt". Lyft fram mervärden.
 - Mat runt Siljan, Bondens marknad och liknande aktiviteter.
 - Utnyttja PR-värdet i negativa fakta om importerad mat.

Motto för framtiden: Den som får med sig konsumenten kommer att lyckas!

Önskan för framtiden: Fler slaktdjur i Siljansbygden.

Sörbygge betesförening ligger vid Siljan i Rättvik och grundades för ett antal år sedan för att öppna upp landskapet. Ett aktiebolag som äger ett tiotal dikor kompletterar verksamheten.

Slutsatser:

- Det är byborna som lär få göra jobbet, det är ingen annan nu när jordbruket läggs ned.
- Det räcker inte med att röja – man måste ha djur för att kunna hålla landskapet öppet.
- Hästar är ett bra komplement till nötkreatur men utnyttjar bara vissa delar, främst sådana som ligger nära bebyggelsen.
- Fler kor och får/getter behövs.
- Största problemet är att få tag i en entreprenör som kan ha korna under vintermånaderna. En ”vanlig” bonde som lånar ut sina kor och får till betesföreningar skulle behövas!

RältaGården drivs av paret Pär och Kristina Magnusson. På gården finns 60 dikor samt egen förädling av produkter. Catering går bäst. Kunden köper den lokala maten för upplevelsens skull. Lantbrukarna och livsmedelsförädlare måste bli bättre på att utnyttja det unika i varje gård!

SNF Dalarna arbetar utifrån de regionala miljömålen. Det senaste projekt är ett samarbete med Siljans Chark, Leksands IF och Vasaloppet där företagen satsar på lokala alternativ för mat, transporter, energi m.m. Företagen ska bli goda exempel som kan vara förebild för fler.

LRF Leksand arbetar för att integrera jordbruket i samhället. Det finns ett bra samarbete med Tällbergshotellen, Leksands IF och besöksnäringen i Leksand. För det framtida arbetet behövs:

- Utbildning av landskapsvårdare.
- Att tänka i en helhet – vi måste komma bort från korta projektliknande insatser och satsa mer på långsiktiga satsningar med en helhetstänk. Detta måste myndigheterna och stödsystemsutformningen ta hänsyn till.

LRF Dalarna poängterar att det måste underlättas för lantbrukare. Småskalig livsmedelsförädling har t.ex. många gånger orimligt höga kontrollavgifter.

Tällbergs-kocken Lars Erlman tycker att det absolut finns ett mervärde i att kunna berätta varifrån maten kommer. Men då måste även kvalitén vara på topp. Hans tips:

- Fler lokala produkter
- Bättre system för distribution
- Hög kvalitet! Ta det hellre sakta med att utveckla lokal mat och håll istället hög kvalitet!

Mat runt Siljan är ett årligt evenemang där gårdar, restauranger och butiker runt Siljan håller öppet hus under första helgen i september för besökare och bjuder på lokalproducerad mat. Man hade mer än 5000 besökare i år. Att samla flera producenter på samma gård har blivit en succé. Detta är kanske en indikation att saluhallar för lokal mat kan ha en framtid!

Ekologisk mat bidrar till öppet landskap. När vi dricker ett glas mjölk kan vi själva avgöra om vi vill dricka "öppet landskap" i Dalarna eller sojabönor från Brasilien. En av tio liter vanlig mjölk produceras med foder från andra sidan jordklotet. I ekologisk mjölk är denna andel försvinnande liten. Om alla i Dalarna drack ekologisk mjölk skulle ytterligare 7000 hektar åker hållas öppen och ytterligare 4000 djur skulle beta i vårt fina landskap.

Sammanfattning:

Som **viktiga argument** för lokalproducerad mat framfördes:

- odlingslandskap,
- betesdjur,
- hänsyn till utvecklingsländer,
- kortare transporter,
- biologisk mångfald,
- sysselsättning.

De viktigaste **aktörerna** för den lokalproducerade maten är:

- Bofasta konsumenter,
- Turister
- Livskraftiga jordbruksföretag,
- Livsmedelsföretag,
- Besöksnäringen
- Handel och yrkesfolk,
- Lokala initiativ och ideella föreningar

Här är **förslagen** för mer lokalproducerad mat:

- Rimligare kvalitetskrav för småskaliga livsmedelsförädlare,
- flexiblare regelverk
- mindre byråkrati
- mindre ägosplittring
- mindre projektänkandet och mer långsiktiga satsningar
- mer helhetstänk
- värna om litenheten

Lokal mat - helheten är viktigt

Landskap:

- Mat runt Siljan - 5000 besökare
- Satsa på barn – påverka föräldrarna
- Ekologisk mjölk i Dalarna ger +4000 betesdjur

Mat:

- Jordbruket måste bli en partner i samhället (Leksand)
- Tar det sakta – satsa på kvalité
- Goda exempel: Siljans Chark, LIF, Vasaloppet

Förädling:

- Den som får kunden med sig kommer att lyckas
- Nyhetskänsla kring mat: Bondens Marknad, Mat runt Siljan
- Upplevelsen kring mat blir viktigare (småskalighet)
- Anonym mat är problemet (egna varumärken)

Turism:

- Behov: Kvalité, Tradition, Siljan, Trygghet, Lugn och ro
- Utgå ifrån besökarnas perspektiv
- Dalabilden håller på att försvinna
- Investeringar i besöksnäringen ger jobb

De ideella föreningarna – en viktig resurs i arbetet med svenska kulturväxter

Göran Svanfeldt, ordförande i Fritidsodlingens Riksorganisation, FOR, presenterade FOR:s verksamhet i korthet:

FOR har totalt ca 70 000 medlemmar fördelade på 13 medlemsorganisationer.

FOR är en paraplyorganisation för att tillvarata fritidsodlarnas intressen.

FORs stora årliga aktivitet är trädgårdsmässan i Älvsjö där man ansvarar för fråge-FORum, seminarier mm och där alla olika sällskapen finns representerade.

Det finns ett starkt trädgårdsintresse idag, det ser man inte minst i antalet böcker och trädgårdsartiklar. Det finns ca 2,5 miljoner trädgårdar i landet och man har uppskattat att drygt 6 miljoner människor har tillgång till en trädgård i någon form.

I SCB:s statistik över fritidssysselsättningar kan man utläsa att trädgårdsarbetet är näst promenader den vanligaste fritidssysselsättningen utomhus.

Fritidsodlingen berör många samhällssektorer:

Folkrörelse

Folkbildning

Folkhälsa

Kultur

Konsumentfrågor

Göran delade ut FOR:s broschyr och gick igenom sällskap för sällskap hur de på olika sätt är aktiva i bevarandet av den odlade mångfalden.

Koloniträdgårdsföreningar:

Inventering av krusbär och vinbär i Söderbrunn, Tanto Södra (Stockholm)

Perenninventeringskurs Biskopsängen, Västerås

Perenninventeringskurs, Umeå koloniträdgårdsförening

Växtinventering, Citadellet, examensarbete SLU

Äppelinventering, Riksby, Stockholm

Äppelinventering, Kvarnvreten, Solna

Medlemmar har deltagit i inventeringskurser i Örebro (äpple), Västerås och Umeå (perenner)

Äppelsamling, Lövsta, Stockhom, lokalsorter från Hässelby-Vällingby

Trädgårdsföreningar, Riksförbundet svensk Trädgård:

RST medarrangör av äppelinventeringskurs i Kvinnersta, Örebro

Rosinventering, Åkersberga trädgårdssällskap

Ett flertal medlemmar har deltagit i inventeringskurser i Skåne, Örebro och Linköping (perenner) samt Ockelbo (rosor och perenner)

Samarbetar med Hembygdsföreningar för att ta fram tidstypiska växter

Lokalt engagemang i olika projekt sker ofta utan förbundets kännedom

Sällskapet Trädgårdsamatörerna:

Medlemmar har deltagit i perenninventeringskurserna
Sällskapet planerar utgivning av skrift om sevärd trädgårdar med intressant växtmaterial

Pelargonsällskapet:

Bildades som en följd av pelargoninventeringarna vid Uppsala Botaniska Trädgård

Pomologiska sällskapet:

Fruktträdsinventeringar på en hel del platser runt om i landet.

Tagit fram Landskapsäpplen varav många är gamla lokalsorter.

Rosensällskapet:

Margareta Nilsson och Rolf Engström redogjorde för Rosensällskapets engagemang i POM. Rosensällskapet är här en föregångare och god förebild, där man redan långt innan POM var igång med inventering och sortbestämning. Det hela började med att Rosensällskapet anordnade Rosendagar runt om i landet. Besökarna började då komma med sina gamla rosor och fråga efter namn på dem. Lars-Åke Gustavsson, Sveriges främste rosenkännare, var och är förstås fortfarande en stor tillgång i sällskapet och han har medverkat på många rosendagar runt om i landet.

År 2000 startade Rolf Engström på eget initiativ en roseninventering på Gotland tillsammans med läns museet och Lars-Åke Gustavsson. Detta efter att han iakttagit hur många gamla trädgårdar skövlades när nya ägare tog över samtidigt som han också upptäckte att nästan ingen av Visbys alla rosor var doftande.

När sedan POMs rosinventeringar kom igång med Lars-Åke Gustavsson som projektledare var det helt naturligt att involvera Rosensällskapet i det arbetet. På de rosinventeringskurser som hållits har ca 40% av deltagarna varit från Rosensällskapet.

Margaretha berättade om de kurser hon deltagit i och det viktiga arbetet med dokumentation.

Några skäl till att FOR engagerar sig i POM är:

Intresse bland medlemmarna

Viktigt att bevara genetiskt material för framtiden

Det finns säkert en hel del friskt och härdigt äldre växtmaterial som inte finns på markanden idag men som är av intresse för fritidsodlarna och därför bör återinföras.

Att hitta härdigt växtmaterial för norra Sverige.

Frågor som togs upp till diskussion:

1.

Hur kan man skydda gamla trädgårdsmiljöer från skövling?

Här har medlemstidningarna och andra skrifter en viktig funktion.

2.

Hur kan trädgårdsföreningar och sällskap praktiskt hjälpa till i bevarandearbetet?

Det måste helt ske på frivillig basis. Man kan inte juridiskt ålägga någon att sköta bevarandet av en upphittad växt. Men man kan förstås med ”morötter” på olika sätt stimulera bevarandet.

Det brådskar att inventera de äldsta koloniområdena medan det ännu finns en del gamla

medlemmar kvar som kan berätta. Även bland trädgårdsamatörer finns det många äldre vars

trädgårdar hotar att försvinna när de går ur tiden. Vilka resurser finns till det? Det finns en

risk att dokumenterade växtfynd försvinner innan de tagits om hand för bevarande. De ideella organisationerna är en resurs som backup till mer etablerade nationella samlingar och genbanker men inte som enda bevarandeansvarig.

3.

Hur ser FORs medlemsorganisationer på framtiden när det gäller medlemstillströmning med tanke på kontinuiteten i engagemanget för POM?

Medlemstalet i de största organisationerna ligger sammantaget relativt konstant men ökar i flera av de mindre organisationerna. T ex har pelargonsällskapet på några få år nått upp i över 2000 medlemmar.

Det är ett generationsskifte på gång i många koloniträdgårdsföreningar. Allt fler barnfamiljer kommer med. Svårigheten idag är att engagera medlemmar i det gemensamma föreningsarbetet och där satsar bl a Koloniträdgårdsförbundet på utbildningar i föreningsfrågor.

Riksförbundet Svensk Trädgård startar varje år flera nya föreningar runt om i landet.

Betydelsen av att väcka intresse för växter och mångfald bland barn och ungdomar betonades.

Gemensam slutsats var att de ideella organisationerna är av stor betydelse för inventering och bevarande i framtiden. FOR har här en viktig roll som förmedlande länk mellan POM och medlemsförbunden/sällskapen.

Tällberg 2005-09-15

Fritidsodlingens Riksorganisation
Solveig Sidblad

Seminarium Hur kan odlad mångfald utvecklas sida vid sida i städernas parker? 15 september 2005

Deltagare:

<i>Oloph Demker</i>	<i>CBM (sekr)</i>
<i>Åke Berg</i>	<i>CBM</i>
<i>Lena Söderman</i>	<i>SJV</i>
<i>Carl Johan Lidén</i>	<i>SJV</i>
<i>Ann Jannerman</i>	<i>Köpings kommun</i>
<i>Sören Nyström</i>	<i>Borlänge kommun</i>
<i>Martin Olsson</i>	<i>Arborist</i>
<i>Urban Emanuelsson</i>	<i>CBM</i>
<i>Petra Bengtsson</i>	<i>SLU</i>
<i>Lena Ingvad</i>	<i>Lunds kommun</i>
<i>Linnea Oskarsson</i>	<i>CBM</i>
<i>Kerstin Fahlman-Noord</i>	<i>Hushållningssällskapet i Västerbotten</i>
<i>Sif Eklund</i>	<i>Karlskoga kommun</i>
<i>Eva Wirén</i>	<i>Riksförbundet Svensk Trädgård</i>
<i>Börge Pettersson</i>	<i>CBM</i>

Urban Emanuelsson: Vilken betydelse har naturvård i stan?

Holmbergskans trädgård i barndomens Lund, där fanns snok, groddjur, fåglar. Porslinskivling och skillerticka mitt i stan! Fick kommentarer om att trädgården var vildvuxen och oskött, men vilket rum för biologisk mångfald!

Synen på död ved som skräp är förbytt! Istället ser man en stor attraktion i denna. Och det är ovanligt att folk går och tittar på svamp mitt i stan, utan det vanliga svampplockarsyftet. Undvik motsättningen mellan de preussiska parkivrarna och vildvuxna naturvårdare. Bevara kulturhistoriska traditioner MEN gör tillägg i form av element som döda lågor, högstubbar, etcetera.

Exempel: En hartsticka som dök upp på en stam togs bort (av rädsla för svampangreppet). Men svampen försvinner ju inte för att fruktkroppen tas bort. Framhäv den istället – den har kommit för att stanna. Dt är svårt att motarbeta mångfalden i naturen.

Det är mycket viktigt att informera om naturvärdena som finns. Utan kännedom är de värdelösa! Om ingen vet att de finns, saknar de värde.

Hur utvecklar vi biologisk mångfald oc bevarar trädgårdstraditioner?

- Den tama mångfalden är ofta mat för den vilda.
- Utveckla beskärningstekniker som bevarar vild biologisk mångfald.
- Anställ parkpersonal med intresse för vild biologisk mångfald.

Kommentar: Kyrkogårdar är ibland bortglömda i sammanhanget. De kan ha traditionsbunden skötsel som är svår att påverka.

Lena Ingvad: Pedagogiska, konkreta exempel. Hur gynnar man den vilda mångfalden sida vid sida med den odlade?

Exempel: Stormfällda träd i Lunds parker. Kan man spara död ved på allmän plats? Lena och rätt personal fanns på plats för att visa beslutsfattarna att här finns ett otroligt livsrum för vild mångfald. Myntade begreppet ”förnadepåer”. Spikade upp skyltar på lågorna i parkerna, vilket gjorde att de uppfattades som naturobjekt istället för skräphögar.

I en annan kommun där man provade samma sak blev det folkstorm och man tvingades ta bort förnadepåerna. Kommunikationen otroligt viktig för om det ska lyckas. I Lund var press och radio med och rapporterade om förnadepåerna.

Andra insatser är evighetsträd (gamla grova träd som märks med informationsskyltar) och mulmholkar (simulerade håligheter i träd med vedsmul i).

Kommentar: om man tar med objekten i kommunens detaljplan, skapas en diskussion om objekten som kan tjäna som bredare förakring.

Det är viktigt att tänka på förnadepåernas läge, så att insekterna får kontinuerlig kontakt med omgivande träd.

Exempel: koloniområden. Hur ska vi lyckas intressera den yngre kolonilottgenerationen för det odlade kulturarvet på lotten? Lotter har rensats helt på hundraårigt innehåll när en ny ägare tagit vid.

Kommunen har köpt en egen kolonistuga som ska bli ett gott exempel för andra fritidsodlare.

Petra Bengtsson: Kommunikation i kommunal förvaltning – hur ser man på mångfald i stan?

Vi jobbar med växter i olika kontexter (forskare/förvaltning/utförare/politiker). Detta leder till konflikter.

Påståendet ”parkförvaltningarna är de som gör minst för den biologiska mångfalden” fick en del medhåll i gruppen. Det finns traditioner och ett tryck från allmänheten att sköta parker.

Kommentar: kortklippta grässvålar utgör en viktig miljö för exempelvis fåglar.

I sitt forskningsområde tittar Petra på kommunikationen mellan naturvårdare – parkförvaltare – parkarbetare.

4F: Fakta, Förståelse, Färdighet, Förtrogenhet.

”Tyst kunskap” som kommer med erfarenhet i yrket är svår att kommunicera och gör det svårt för olika yrkesgrupper inom parkskötseln att prata med varandra.

Diskussion

Vilken kunskap behöver vi? Vad ska utbildningarna innehålla?

Det finns ingen genväg förbi tiden för att skapa kompetens och erfarenhet hos parkarbetare.

Flera fall i gruppen av självupplevd konflikt mellan olika aktörer i stadsnaturvården.

”Dom vill aldrig förstå oss, vi ska alltid förstå dem.”

Finns exempel på där staden delas upp i olika zoner, där olika synsätt får vara rådande. Det finns många aspekter som är viktiga, och kan kanske inte alltid förenas.

Handikapptillgänglighet, trafikfrågor, allmänhetens säkerhet, vild biologisk mångfald,

skönhetsideal i parker, kulturhistoria och så vidare. Allt detta får plats, men kanske inte samtidigt på exakt samma ställe!

Upphandlingsförfarandet erbjuder ju en chans att påverka hur man vill att skötseln ska vara för en tid. Svårare om den kommunala parkskötseln sköts i egen regi, då ges aldrig tillfälle att reflektera och ställa frågorna och olika aspekter och alternativ på sin spets, som inför en upphandling.

Hur gör man idag i städerna för att få träd att bli äldre? Hamlas de?

Det finns, inte bara inom parkförvaltningen, ett skriande behov av naturvårdskommunikatörer, dvs folk som är specialiserade på att lyssna, prata och få alla att känna sig som medspelare, med stor förståelse för olika gruppers villkor och agendor.

Slutsatser

Kommunikation och pedagogik utgör det allvarligaste bristområdet. Ingen är bättre eller sämre än någon annan här – det är lika svårt för alla parter.

Viktigt att kommunicera

- proaktivt
- på flera håll
- på flera sätt
- med olika grupper, intressenter.

Problemet är inte kunskapsbrist, den finns i överflöd. Problemet är kunskapernas sneda fördelning. All kunskap finns inte hos alla.

SEMINARIUM:

Inte bara byggnader – vem tar ansvar för växternas kulturhistoria?

Ca 15 deltagare

Ordförande: Else-Marie Strese, Julita – Sveriges lantbruksmuseum
Jens Weibull, CBM, Alnarp

Inledningar

1. Anna Gretha Eriksson (AGE), Riksantikvarieämbetet

Sammanfattning av den tillämpliga *lagstiftningen* (Kulturminneslagen, Miljöbalken), om varje medborgares *personliga ansvar* och om RAÄ:s princip om *kulturarvsbruk*.

2. Bo Nilsson, Byxelkrok, Öland (tidigare på Nordiska museet och Skansen)

Sammanfattning av museernas olika roller; f.f.a. att samla och tillgängliggöra kunskap.¹

Insamling → bevarande → förmedling.

Museernas spelar en viktig roll för det kollektiva minnet. De skall vara ämnesintegrerande men har inte tagit sitt ansvar eller åtminstone tappat tempo ifråga om den ekologiska kunskapsproduktionen. Urban Emanuelsson uttryckte detta väl i sin avslutande sammanfattning: ämnet är angeläget, alla delar hör samman, men hanteringen faller mellan två stolar...

3. Else-Marie Strese, Julita – Sveriges lantbruksmuseum ('en biolog på museum')

Sammanfattning av friluftsmuseerna och deras roll. Vägen fram till POM via arbetet BIODOM. Sammanfattning av museernas förtjänster (flera) respektive brister (några) i frågan om möjligheterna av att ta ansvar för växternas kulturhistoria.

¹ Kommentar av Maria Flinck beträffande museerna: Museerna har ett primärt källmaterial beträffande trädgårdar, växter, deras användning och trädgårdsskötsel i form av uppteckningar, inventeringar och bilder. Detta källmaterial är till största delen outnyttjat men mycket användbart. Museerna (ibland hembygdsföreningarna länsförbund) har i regel årsböcker. Dessa vill gärna ha 'gratisartiklar'. Det är härigenom lätt att få ut information om lokala/regionala historiska trädgårdar, växter eller andra resultat från POM.

Maria Flinck kommenterade hur man kan få kontakt med länsmuseerna: Bjud in till ett möte. Inbjudan måste sändas till alla på museet, eftersom cheferna oftast inte för informationen vidare om de inte själv är intresserade. Gäller även några länsstyrelser. Denna erfarenhet delade AGE vid ett seminarium i Västerås förra hösten. RAÄ har antikvariedagar-utbildningsdagar för museifolk. POM kan försöka komma till dessa för att informera men också följa upp med en inbjudan till ett eget möte.

Diskussion

Diskussionen handlade mycket om 'olika kulturers språk', utifrån de etablerade universitetsämnen och uppdelningen i en naturvetenskaplig eller humanistisk fåra. Ja, det går i beskrivningen att dra en linje ända från Aristoteles dagar. Alla var rörande överens om behovet att 'integrera natur- och kultur' på museerna och i hela processen med kultur- och trädgårdsväxternas bevarande.

Diskussionen handlade också om utbildningen inom 'ämnet kultur- och trädgårdsväxternas historia'. Var finns den, vem tar ansvar för den? Kjell Lundquist påpekade att en kommande mastersutbildning inom TPL-området (Trädgårds-, Park- och Landskapshistoria) på SLU, Alnarp, även kommer att innefatta grundläggande historisk växtkunskap. Inflytande växer genom kunskap.

Flera vittnade om egna erfarenheter om disciplinärt revirtänkande och revirhävdande, såväl bland enskilda tjänstemän som hos myndigheter. Kedjan rädslor → revir → konkurrens stod klar för de flesta.

Resultat

Alla i gruppen hade samma samsyn och krav: Integrera natur och kultur! "Se trädgården som en helhet", menade Maria Flinck.

Problemformuleringsprivilegiet – att själv definiera ämnets kärna – måste återerövas.

Carl von Linné (1707-1778) kan och bör ses som en samlande gestalt för det fortsatta arbetet: biologi/botanik – kultur - samhällsnytta.

Fortsättningen

Gruppen önskade och hoppades på en ny träff.

Gruppen önskade (för samhällets räkning) utbildning inom området, gärna på högskolenivå.

Gruppen betonade viken av att återföra kunskap till länen.

Gruppen hörsammade AGE egen erfarenhet av 'gästtjänstgöring' (en slags vuxenprao) som en väg till ömsesidig förståelse mellan discipliner, nivåer och myndigheter.

Sekr: Kjell Lundquist